

קונטרס
בנין יעקב

שבת החודש

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעורך הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספירים

תוכן הענינים

שבת ההודש

ברכנו בשלום בחודש הזה בזכות אהבת ישראל ומידות טובות נגאלו ישראל

ממצרים.....ג

בדמיך חיי - דם פסח ודם מילה * למה הרעותה לעם הזה * כובד השעבוד גילה את מידותיהם הטובות של ישראל * ויזכו שוטרי בני ישראל * עתה תראה את אשר אעשה לפרעה * פרעה חשב למנוע מהם האסיפה ולא עלתה בידו * אהבת חברים - קירוב הגאולה * הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך * הכנה לפסח כימי צאתנו מארץ מצרים * בערבי פסחים - זה לעומת זה * ברכנו בשלום בחודש הזה

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס: 02-999-8201 או למייל: GMAIL.COM@3122131

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים: בספרי עין יעקב מול שטיבלאך מאה שערים או בטלפון 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש: 052-76-30-720 בבני ברק: פרידמן מול בית הכנסת איצקוביץ

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול - ימים נוראים * סוכות * חנוכה * שובבי"ם * פורים - ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר * שבועות * בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית * שמות * ויקרא * במדבר * דברים

שבת החודש

ברכנו בשלום בחודש הזה

בזכות אהבת ישראל ומידות טובות גאלו ישראל
ממצרים

בדמייך חיי - דם פסח ודם מילה

הנה קרב לו ובא הזמן המיועד אשר הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו שיוציא את בניו מתוך גולת ארץ מצרים, אכן הגיע זמן הגאולה וכבר נתעורר העת דודים, אלא שבני ישראל בעצמם, שהם אמורים להיגאל, לעת עתה אינם ראויים לכך מצד עצמם כלל וכלל, שהלא שקועים המה ומשועבדים מתחת ערוות וקליפת מצרים, ריקנים הם מן המצוות וממעשים טובים, ובאיזה זכות ראויים להיגאל. לפיכך מסר להם הקב"ה שתי מצוות, פסח ומילה, ומתוך שיקיימו את המצוות האלו יהיה להם איזה זכות להיגאל.

למה הדבר דומה, לאב שמגודל אהבתו את בנו חשקה נפשו להעניק לו מתנה נדירה ויקרת הערכין, אבל מה יעשה שהבן אינו מתנהג כל כך בטוב ואין זה ראוי שיתן לו מתנה בשעה שאין מעשיו הגונים, לפיכך מבקש הימנו האב שיתנהג בטוב, אפילו לזמן מועט, ובזכות אלו המעשים טובים מעניק לו האב את המתנה היקרה, אף על פי שאותה מתנה לא תסולא ערכה בפז וחשוכה לאין ערוך מקומין מעשיו הטובים.

וכך איתא במכילתא (פרשת בא פרשה ה): "היה רבי מתיא בן חרש אומר, 'ואעבור עליך ואראך' (יחזקאל טו, ו), והנה עתך עת דודים הגיע, שבועתו שנשבע הקב"ה לאברהם שיגאל את בניו. ולא היה בידם מצוות שיעסקו בהם כדי שיגאלו, שנאמר (שם) 'שדים נכוננו ושערך צמח ואת ערום ועריה' - ערום מכל מצוות. נתן

להם הקדוש ברוך הוא שתי מצוות, דם פסח ודם מילה, שיתעסקו בהם כדי שינאלו, שנאמר (שם) 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך ואומר לך בדמך חי'.

והנה, כל זה הוא טוב ונכון, אלא שעדיין צריכים אנו להתבונן בזה טובא, שהרי אף אם נאמר שהמצוות של פסח ומילה היו הכנה למען יהיו ראויים לצאת מארץ מצרים, מכל מקום אין די בשתי המצוות האלו, היות ששניהם גם יחד הם מצוות שבין אדם למקום, ויש לתמוה מדוע לא הוסיף להם הקב"ה לתת גם כמה מצוות שבין אדם לחברו, למען יהיה ההכנה יותר בשלמות בשני הבחינות גם יחד, שהרי כל זמן שפגום האדם במצוות שבין אדם לחברו מה יועיל לו כל המצוות שבין אדם למקום.

למה הרעותה לעם הזה

אכן, הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן וצללה"ה, שכבר עמד על הדיוק הזה בספרו 'לב אליהו', מיישב את הדברים כדבעי, ואומר, שאם נתבונן היטב בהשתלשלות הדברים ביציאת מצרים, נגלה שהקב"ה ניהל את סדר הדברים באופן שבני ישראל יעשו הכנה דרבה גם בעניינים שבין אדם לחברו.

היה זה עוד בזמן שהשעבוד התנהל בכל התוקף, אז קרא הקב"ה למשה ואהרן וציווה אותם לילך אל פרעה, למסור לו את דבר ה' ולשלח את עם בני ישראל מארץ מצרים. משה ואהרן קיימו את דבר שליחותם על הצד היותר טוב, ואכן התייצבו לפני פרעה ומסרו לו את הדברים אשר שם השי"ת בתוך פיהם.

אך מה מאד נכזבה תוחלתם ואבד שברם בשעה שנוכחו לראות שכל דבריהם נופלים על אוזניים ערלות, לא רק שסירב פרעה לשמוע אל דבריהם ולשלח את בני ישראל, אלא שעוד הכביד עליהם בגזירות חדשות ואכזריות, עד כמה שקשתה השעבוד עד עכשיו הרי שכעת נעשתה הגלות קשה שבעתיים, גזירה חדשה יצאה מעם פרעה הרשע, גזירת "לא תאספון לתת תבן לעם" (שמות ה, ז), ואם היו רגילים לקבל מידי יום ביומו את שיעור התבן הנצרך להם למלאכתם

מבית המלך, הרי שמעתה יהיו מוכרחים ללקט את התבן בעצמם, בו בומן שאסור להם לפחות ממכסת הלבנים שהיו רגילים להכין עד עתה.

משראה משה רבינו שמכל השליחות נצמחה רק רע, כאב מאד את אשר נעשה, ומתוך שלא היה מסוגל לראות בצערן של ישראל פנה אל הקב"ה ותינה את כאבו באמרו (שם ה, כב), "למה הרעותה לעם הזה, למה זה שלחתי, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך", להיפך, רק רע יצא מכל ענין שליחותי אל פרעה, כך התאונן משה. מיד ענה לו הקב"ה וניחמו (שם ו, א), "עתה תראה אשר אעשה לפרעה, כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו".

כובד השעבוד גילה את מידותיהם הטובות של ישראל

ויש לנו להתבונן כראוי מה היתה הכוונה בתשובתו של הקב"ה למשה רבינו, מדוע אמר לו 'עתה תראה אשר אעשה לפרעה', הלא מן הלשון 'עתה תראה' משמע, שמיד עכשיו יחל לראות את הישועה שייעשה לישראל, וזה אינו, שהרי זה עתה אירע דבר אשר הוא ממש ההיפך של גאולה, שהיה פרעה רק מכביד עליהם את עול הגלות והשעבוד באופן מבהיל, וניתוספה צרה על צרתם.

זהו בהשקפה ראשונה, אולם כאשר נתבונן יותר בעומק, נראה שדבר גדול נפל בישראל, ובשעה זאת הונחה היסוד לבניין גאולתם של ישראל.

הא כיצד, אלא בשעה ששמעו בני ישראל על הגזירה החדשה שיצאה מעם פרעה, וכי מעתה, מלבד מכסת עבודתם הרגילה יהיו צריכים ללקט בכח עצמם גם את התבן, התחכמו בני ישראל והערימו סוד על רשעי מצרים בכדי להקל מעליהם במקצת את עול הגלות, ותחת שכל אחד ואחד ייצא בעצמו אל השדה לבקש תבן לעצמו - באופן שכמעט אין מציאות שבכולם להספיק את שניהם, גם להביא את התבן וגם ללכון לבנים בסך הרגיל - היו בוחרים בכמה מהם שייצאו לקושש

קש לתבן עבור כל העדה, ואילו שאר החברים ישלימו תחיתיהם את מכסת הלכנים ואת שאר כל עבודתם.

ויוכו שוטרי בני ישראל

עוד מובא במדרש (שמות רבה א, כח), שהמצרים כרוב רשעותם העמידו שוטרים מקרב בני ישראל, שכל תפקידם היה להשגיח על שאר אחיהם שימלאו כראוי את מכסת עבודתם היומית, ועל שוטרי ישראל היו ממונים נוגשים מצריים, רשעים ארורים, שכל תפקידם היה לשמור לפקה בשבע עיניים אחר השוטרים, לראות האם הם עושים את תפקידם נאמנה.

אבל אותם שוטרים צדיקים היו, וכאשר נוכחו לראות בעול הכבד שהוטל מעתה על בני ישראל, לא הרהיבו עוז בנפשם לרדות באחיהם ולא היו מאיצים בהם אפילו בדברים בעלמא, וכאשר ראו נוגשי מצרים כי אין השוטרים עושים את מלאכתם ואינם רודים בעם, היו הנוגשים מפליאים בהם מכות נאמנות ונמרצות, כדכתיב (שם ה, יד) "ויוכו שוטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נוגשי פרעה לאמר מדוע לא כיליתם חוקכם ללכון כתמול שלשום".

אף על פי כן עמדו השוטרים בצדקותם ולא הכבידו על בני ישראל, למרות שסבלו על כך מרורים, ואומרת המדרש (שם ה, כ) שעל כן ובשכר זאת זכו, שלימים כאשר הצטווה משה רבינו למנות שבעים אנשים מישראל שיהיו הסנהדרין, בחר בשבעים אנשים מבין השוטרים האלו שקבלו מכות עבור בני ישראל, אותם הועיד לגדולה הזאת.

עתה תראה את אשר אעשה לפרעה

ממשיך הגה"צ רבי אליהו זצוק"ל ואומר, שאכן זאת היתה כל המטרה של קורא הדורות מראש כאשר שלח את משה רבינו לפרעה, בכדי שפרעה יכביד עליהם את העבודה. וידע הקב"ה שמתוך כובד העבודה יתגלו ויפיעו המידות הטובות והנאצלות של בני ישראל, כי כל אחד מישראל התחיל להתבונן בנפשו

כיצד יוכל להקל מן העול הקשה המוטל על חבריו, כמו גם שוטרי ישראל שהתגלו באותה שעה במלוא תפארתם, כאשר נתנו את גוּם למכים ולחיייהם למורטים ויטו שכמם לסבול עבור כלל ישראל, על אף שאילו היו עושים מלאכתם נאמנה ורודים בבני ישראל היו ניצולים מכל אלו המכות.

והיה זה ההכנה הגדולה והנעלית ביותר לקראת הגאולה העתידה, שיהיו בני ישראל ראויים מצד עצמם להיגאל מארץ מצרים, וכשם שהיו צריכים הכנה מצד מצוות שבין אדם למקום, שזה השלימו על ידי המצוות של פסח ומילה, כך גם היו צריכים להכנה מצד מצוות של בין אדם לחברו, ועתה בא הדבר על תיקונו, כי כאשר בני ישראל נושאים בעול האחד עם השני, ובזמן שיש יהודים שמוכנים לסבול ולקבל מכות ויסורים עבור הזולת, אין לך זכות גדול מזה למען יהיו ניצולים מעולו של פרעה ושעבוד מצרים.

זהו פשר התשובה 'עתה תראה אשר אעשה לפרעה', שהשיב הקב"ה למשה רבינו אחר שהתמרמר ושאל 'למה הרעותה לעם הזה'. כי הקב"ה נתן לו להבין שכל העניין בשליחותו לפרעה לא היה אלא בכדי שמעתה יכביד פרעה עולו עליהם, וזה עתה תראה, שמתוך כך יתגבר בהם מידת אהבת ישראל והשתתפות בצערן של ישראל, ודבר זה גופא יעמוד להם לזכות להחיש את הגאולה והפרדות ולהינקם בפרעה.

פרעה חשב למנוע מהם האסיפה ולא עלתה בידו

ויש להוסיף כאן עוד, על פי ביאורו הידוע של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, שפרעה ידע כי כל כוחם של ישראל תלוי באחדותם והתחברותם זה עם זה, ומשום כך השתדל למנוע מהם את האחדות, שהרי עד לגזירת התבן נהגו בני ישראל להתאסף בכל שבת ושבת בצוותא חדא, והיו קוראים אז במגילות שבידיהם (שמות רבה ה, יח) ומתחזקים כולם כאחד, ההתוועדות הזאת נוסכת היתה בקרבם כח לכל ימות השבוע שלא תישבר רוחם בתוך הגלות המר הזה.

אולם פרעה, בחששו כי רב, שעל ידי אלו האסיפות בכנישתא חדא וכאיש אחד בלב אחד יקרבו את הגאולה, גזר עליהם שמעתה תיאסר להם להתכנס יחדיו ולעסוק במילי דשמיא, כל אחד ואחד יהיה יחיד בפני עצמו. בכך ייחל לשבר את רוחם ולמגר את נפשם שיהיו נכנעים אליו לגמרי, ודבר זה יעכב את הגאולה מישראל.

דבר זה מדויק היטב בלשונו של פרעה, שאמר (שמות ה, ז), "לא תאספון לתת תבן לעם ללבון הלבנים כתמול שלשום הם ילכו וקוששו להם תבן", והנה, תחת שיהיה כתוב 'לא תוסיפון לתת תבן', שינתה התורה בלשונה וכתבה 'לא תאספון' - מלשון אסיפה וקיבוץ, כי באמת זאת היתה מטרתו, למנוע הקיבוץ וההתחברות בין בני ישראל, שלא יוכלו להתחזק בטללי אמונה ודברי חזוקא.

(א) ביאורו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב מובאים משמו בכמה וכמה ספרים, גם בשם משמואל' מוזכר דבר זה כמה פעמים בשמו, ובספר 'אמרי יוסף' (שמות) להרה"ק רבי יוסף מאיר מספינקא, הרחיב לבאר חידוש זה באופן נפלא, ושם מביא אמרה זו בשם צדיק אחד, ובוודאי הכוונה להרה"ק מוהר"ד מלעלוב זי"ע, וזה לשונו:

והנה זה רבות בשנים אשר שמעתי בשם צדיק אחד אשר לא תאספון ר"ל לא תאספון, והכוונה שהגזירה היה שלא יתאספו בני ישראל יחד, כי נודע אשר על ידי התאספות בני ישראל נתרבה הקדושה, והי' ירא שעל ידי זה יהיה הגאולה, לכן גזר שלא יתאספו יחד כדי שלא יצמח מזה הגאולה, וכמו ששמעתי גם כן בשם צדיקים במה שאמרו רז"ל (פנהדין לט.) כל בי עשרה שכניתא שריא, ר"ל שריא הוא לשון התרה מלשון שרי ואסיר, והכוונה כי נודע שהשכינה קשורה עמנו בגלות כטעם (תהלים צא, טו) עמו אנכי בצרה, וכל בי עשרה, ר"ל כאשר מתאספון יחד עשרה אנשים מישראל, נתעלה הקדושה ושכניתא שריא, ר"ל שניתר קשר שלה ומתעלית על ידי התאספות ישראל.

וזה שהיה ירא פרעה ג"כ שעל ידי שיתאספו ישראל יחדיו על ידי זה יהי' הגאולה, וכמו שמצינו במדרש שכי' (פ"ה, כב) על כן הם צועקים לאמר וגו' תכבד העבודה על האנשים, מלמד שהיו בידן מגילות שהי' משתעשעין בהן משבת לשבת לומר שהקב"ה גואלן, לפי שהיו נוחין בשבת, אמר להם פרעה תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו וגו', אל יהיו משתעשעין ואל יהו נפשין ביום השבת עכ"ל, הרי כי הי' ירא שלא יתאספו יחדיו

אך מחשבתו הרעה לא עלתה בידו כלל וכלל, כי לא רק שלא נעשה ביניהם פירוד לבבות, אלא אדרבה, עוד נוסף ביניהם אהבה ואחוה ורעות, וכל אחד ואחד מהם היה נושא בעול לסבול יחד עם חברו ולהקל מעליו את חוק עבודתו, וכך הופרה מחשבתו הרעה של פרעה אשר חשב על היהודים, ועל ידי האחדות והאהבת חברים שהוסיפו עליהם זכו באמת בני ישראל לגאולה השלימה.

אהבת חברים - קירוב הגאולה

והיה הגה"צ רבי אליהו זצ"ל מבאר הדק היטב, מדוע מידת האחדות והאהבת ישראל הם היסודות לקרב את הגאולה, שהרי איתא בגמרא במסכת יומא (מ:), "מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני ג' דברים שהיו בו, עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים וכו', אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות, עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים", עד כאן.

נמצאת למד, ששנאת חנם הוא הדבר הגרוע ביותר, עד שהוא מגרש את השכינה ומחריב את בית מקדשינו ותפארתנו, והסיבה לכך פשוטה ביותר, שהרי כל מעמד וחוסנם של ישראל הוא רק כאשר הם נמצאים באגודה אחת, שאזי נעשים כקומה שלימה וכיתד כל ימוט עד שאין דבר העומד בפניהם, אבל כאשר חלילה נעשה פירוד ביניהם, הרי שאין להם שום כח וחוסן ומיד נופלים הם כעלה נידף בפני קמיהם.

ומידה טובה מרובה, שכאשר חפצים לקרב ולהחיש את הגאולה, העצה לכך הוא להרבות באהבת חברים ולתת כל אחד את לבו להשתתף בצער הזולת, עד כדי כך, שיהיה מוכן אפילו לסבול בגופו ובנפשו בכדי שיוקל מעולו של השני, ודבר זה נוגע גם לזמנינו אנו, שהלא אנו שרויים כהיום הזה בעומקה של הגלות,

---

ביום השבת כדי שלא יצמח מזה הגאולה, ונמצא נכונים למבין גם דברי הצדיק הנ"ל, שאמר 'לא תאספון' הוא לשון אסיפה, והגזירה שלא יתאספו רק יפוצו לקושש תבן.

ממש עד דכדוכה של נפש, והדרך הנכונה ביותר להחיש את הגאולה השלימה הוא על ידי חיזוק האחדות וההתחברות בקרב ישראל^ב.

אכן לעתיד לבוא, בימות המשיח, או אז יהיה התיקון השלם ואז ישרור אהבה ואחווה ושלוש ורעות בין כל כלל ישראל באופן השלם והנעלה ביותר, וסגולה זאת יאציל עלינו מלך המשיח מרוחו הגדולה, ככתוב (מלאכי ג, כג) "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", דהיינו שזה יהיה כוחו של משיח, לקרב את לבות בני ישראל אחד לשני^ג.

(ב) וראה ב'חתם סופר' (דברים יא, כא) בביאור הכתוב (ישעיה נא, ב) 'הביטו אל אברהם אביכם וגו' כי אחד קראתיו ואברכהו וארבהו, כי נחם ה' ציון וגו'', וזה לשונו: הארכתי בזה, ועיקר הענין, כי מרמו על הגאולה האחרונה שחטא הגלות הוא על שנאת חנם מבלי אחדות, על כן התיקון והגאולה יהיה ע"י אחדות, אחד היה אברהם ואברכהו וארבהו, וע"ז כי נחם ה' ציון.

ופרשתי המאמר בפרק הנוקין בר"י בן חנניה שהיה ילד אחד נשבה ור' ישמעאל בן אלישע שמו, ושמע מי נתן יעקב למשיסה ישראל לבוזים, והשיב הילד סיפיה דקרא הלא ה' זו חטאנו לו, ואמר על ר' ישמעאל מובטחני בו שיורה זה הוראה בישראל.

והענין כבר כתבתי במקום אחר (ע"י ח"ס עה"ת ח"א עמ' קנו) כי מה שאנו מיוחדים פעמים בכל יום ה' אחד, האי אחד הוא שלא לצורך ליחוד הי"ת, כי באמרנו הוי' ית"ש הוא אלקינו מבואר מזה שהוא אחד, כי א"א להווי' ושיהיה אלקינו משגחנו ומנהיגנו בלי שיהיה אחד בתכלית האחדות, ומה שאנו מוסיפים 'אחד' – בבחינתנו, שאנו כולנו יחד בלב אחד מיוחדים שמו בלי תערובות וסיג ומחשבה אחרת שיחלוק אחד על חברו בשום ענין, וע"ז אחז"ל שאמרו שבטים ליעקב אבינו ע"ה, כשם שאין בלבבך אלא אחד כך אין בלבבינו, שזה עיקר היחוד שיהיה הלבבות מיוחדים זה כזה, והיינו אתה אחד ומי כעמך גוי אחד, ובשנאת חנם בעו"ה נהי שלא עבדו עבודה זרה בבית שני ולא פגמו בהוי' ית"ש אבל פגמו באחד, ע"כ. וראה שם המשך דבריו הנפלאים כיצד מפרש בדרך זה את תשובת רבי ישמעאל בן אלישע.

(ג) ראה בספר 'נצח ישראל' להמהר"ל זי"ע (פרקים לב-לד), שם מבאר ארוכות את ענין האחדות שיהיה כאשר יבוא מלך המשיח.

הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך

ולעולם יש לומר, כי גדול כח אהבת חברים לא רק לעניין הגאולה, אלא שדבר זה הוא המפתח והשורש לכל ההשפעות טובות הישועות והנחמות, עד שמחמת כן תיקן רבינו האר"י ז"ל (שער הגלגולים הקדמה לח) לומר מקודם התפילה, 'הריני מקבל עלי מצות עשה ואהבת לרעך כמוך', כי על ידי האהבה בין האדם לחברו וההתכללות בתוך בני ישראל נעשה קורת רוח בעליונים ומעורר הרחמים למעלה, ואז נעשה ראוי שתעלה תפלתו לעילא ולעילא לעשות שורש למעלה ופרי למטה.

אבל כאשר חלילה שורה פירוד הלבבות ושנאה ח"ו בין בני ישראל, אזי אין השכינה יכולה לשרות ביניהם, כמסופר על הרה"ק בעל ה'צמח צדק'

(ד) וראה עוד בספר 'תפארת שמואל' – אלכסנדר (פרשת ויחי ז) : 'ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, אולי י"ל בזה עפ"ד העבודה, כי יעקב אבינו ע"ה הורה להם הדרך ילכו בה, בתורה ובתפלה, שעיקר ההכנה לתו"ת הוא אחדות וריעות, וכמש"נ בתורה (פ' יתרו) ויחן שם ישראל, ופרש"י ז"ל, כאיש אחד ובלב אחד, ובתפלה כתב האר"י ז"ל שקודם התפלה יקבל על עצמו מצות ואהבת לרעך כמוך, והיינו שיכלול עצמו בהכלל ישראל, ויתפלל בעד חברו, כי אם האדם מרגיש בצער חברו ומרחם עליו ומתפלל בעדו, אזי מעורר רחמים מלעילא, ולזה אמרו רז"ל (שבת קל"ג) כל המרחם על חבריו, והיינו שהוא בתומכי נפשם ומתפלל בדם, מרחמין עליו מן השמים, וכמו שארז"ל (ב"ק נ) המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר, ר"ל שהוא צריך לישועת חברו, הוא נענה תחלה, וזהו הענין שצריך לקבל עליו קודם התפלה מ"ע ואהבת לרעך כמוך, ועוד כי ע"י זה נעשה תפלתו כתפלת רבים שאינה נמאסת, שהרי לא על עצמו הוא מתפלל רק על חברו ועל כל כלל ישראל.

הרי דלזכות בתורה ותפלה צריך אחדות וריעות וזה"ש יעקב לבניו האספו יחד באגודה אחת ותזכו עי"ז להשראת השכינה ע"י התורה ותפלה, ובזכות זה תזכו לקץ הימין, וכמש"נ (פ' ברכה) ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, ופרש"י ז"ל בהתאספם יחד באגודה אחת ושלום ביניהם אז הוא מלכם, וכת"א עה"כ (פ' בלק) ותרועת מלך בו ושכינת מלכהון ביניהון, ע"י חיבה וריעות שלשון ותרועת מלך היא מלשון ריעות ואהבה כפרש"י

מליובאוויטש זי"ע, שפעם אחת שאל אותו בנו הקמון, אבי אבי, מדוע תיקנו רבותינו לקבל על עצמנו מקודם התפלה את המצוה של אהבת חברים, הלא אנו הולכים להתפלל לפני המקום ברוך הוא, ומוטב היה שנקבל על עצמנו לאהוב אותו בכל מאודנו וללכת בכל דרכיו, ולומר 'הריני מקבל עלי לקיים מצות עשה של ואהבת את השם אלקיך'.

השיב לו ה'צמח צדק', כאשר תגדל ותהיה גם אתה אב לבנים, אז תבין שבמידה מסוימת חשוב לאב שתשרה האהבה בין בניו יותר ממה שחשוב לו שהבנים ישמעו בקולו המדבר אליהם, כי כאשר האב מצווה את בנו באיזה דבר והבן אינו שומע בקולו, בכל זאת מתנחם האב שכעבור זמן יגדל הבן ויחכם, ויבין למפרע את דברי אביו שדיבר אליו מאז ומתמיד, ויקיים אותן על הצד היותר טוב, אבל כאשר רואה האב שבניו מתקוטטים ביניהם ושונאים האחד את השני, אין גבול לצער שנגרם לו כראותו את זאת, כי במה יתנחם.

הכנה לפסח כימי צאתנו מארץ מצרים

לבן בינו נא והתבוננו בזאת בימים אלו של חודש ניסן, חודש הגאולה, שהרי בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל (ראש השנה יא.), ובימים האלו מתעורר שוב הארת יציאת מצרים כבימים ההם, כדאיתא ב'אור החיים' הק' על הפסוק (במדבר כג, כב) 'א-ל מוציאם ממצרים', שבכל שנה ושנה מוציא הקב"ה את בני ישראל מארץ מצרים, כמו שהוציא אותם בימים ההם. ואם כן, כמו שהתכווננו בני ישראל בטרם יצאו ממצרים, גם אנו צריכים לעשות לזה הכנה ראויה במצוות שבין אדם לחברו, כי לקראת יציאת מצרים צריך עם ישראל להיות אומה שלימה כמקשה אחת ולא יחידים יחידים בפני עצמם.

ז"ל שם, זוה"ש בסה"ק השכינה הק' נקראת כנס"י שע"י כנסיות ואסיפות ישראל הקב"ה משרה שכינתו, וממילא קרובה ישועתו לבוא.

ואפשר שעל כן אנו מוצאים בחודש ניסן כמה וכמה עניינים שהם בבחינה של תוספות אחוה ורעות בתוך בני ישראל, ובוודאי יש בהם מעין הכנה לקראת חג הפסח ויציאת מצרים. ובוה נוכל לתת עוד מעם לשבח למנהג המובא בשל"ה הק' (מסכת פסחים פרק גר מצוה אות ח), לקרוא בכל יום מתחילת חודש ניסן את קרבן הנשיא שהקריב באותו היום בחנוכת המזבח, ויתכן לומר המעם בזה, שהוא כדי לעורר את כללות שבטי ישראל של כל השבטים כאחד, להיות כולם כאיש אחד בלב אחד.

אך ביותר נוכל למצוא סימנא מילתא בעצם המצוה של קרבן פסח, שהרי כבר הזכרנו לעיל שבזכות קרבן פסח יצאו בני ישראל מארץ מצרים, והנה, ההלכה הרווחת בקרבן פסח, שאין היחיד יכול להקריבו לבדו עד שימנה בתוך חבורה גדולה של אנשים, והא גופא הוא עניין של התחברות והתכללות בני ישראל זה בזה, ההיפך של מחלוקת ושנאת חנם, ובוודאי עמדה להם זכות האחדות הזאת להיגאל מארץ מצרים.

(ה) וראה ב'פרי צדיק' (פרשת נשא אות ו' ד"ה 'הנה לאחר') לרבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע, שכתב לבאר מדוע בסוף הפרשה של קרבנות הנשיאים, אחר שהתורה מונה ומפרטת קרבנו של כל נשיא ונשיא בפני עצמו, חוזרת התורה לחשב את הסך הכולל של כל הקרבנות של כל הנשיאים כאחד, וזה לשונו: והנה לאחר שנפרטו בפרט כל הקרבנות הנשיאים בפני עצמם נאמר אחר כך החשבון של כולם בכלל, מה שנראה לכאורה בודאי למותר, שכל אחד יוכל לחשב זאת, ונכתב על זה פרשה מיוחדת בכמה פסוקים להורות לנו גם כן בזה, שכמו שיש כוונה וטעם חדש בכל נפש בפרט אף באותו מעשה עצמו כמו כן יש עוד כוונה וטעם מיוחד על ידי התכללות החשבון של כולם יחד.

(ו) בענין זה ראה מה שכתב ביתפארת שמואל' (אלכסנדר - פסח - ליל הסדר), וזה לשונו: זהו שאמר המגיד ייתי ופסח, שיחבר את עצמו עם הכלל ישראל כאו"ל (פסחים) פסח נאכל על החבורה, שזה היא עיקר טהרתן של ישראל, וכמו שאמר בקדשו כ"ק אחי אדמו"ר הק' זצלה"ה [בעל הישמח ישראל] הפי' על דברי הזוה"ק שכתב, 'בחיליא סגי מהני תשובה', רוצה לומר אפי' על החטא הזה, על ידי ביטול והכנעה להכלל ישראל נתקן הפגם, כי איש את רעהו יעזור.

בערבי פסחים - זה לעומת זה

ואבן בערבי פסחים מורגש ביותר ההתגברות של זה לעומת זה עשה אלקים, כשמצד אחד אנו רואים שהיצר המפתה מנסה לזרוע בימים האלו כעם וקפדנות, בפרט בעת ההכנות לקראת החג הממשמש ובא, כאשר מתוקף הלחץ והטרדה לצחצה ולהבריק את הבתים מחשש שאור וחמץ עלולים מאד בקל להגיע לידי רוגו וחרון אף חלילה.

אולם האישי הירא והמשכיל מבין אל נכון שאין זה אלא מתעתועי היצר בלבד, היודע שאהבת חברים ואחדות הלכבות הם התנאי וההכנה לגאולה השלימה, ועל כן הריהו מתאמץ כעת ביתר שאת וביתר עוז להשרות כעם ופירוד לבבות, ומי חכם וישמר אלה שנוהר במאד מאד חלילה לא להיכשל בשמץ כעם, אלא הכל עושה מתון מתון מתוך יישוב הדעת ומאור פנים.

אפם כי מדה טובה מרובה, ואי אפשר שלא להתפעל בכל שנה מחדש, מההתגלות הנפלאה של מידת החסד השוררת באלו הימים בקרב בני ישראל במדה גדושה, כאשר נדיבי לב מוזילים זהב מכיסם, ומחלקים קמחא דפסחא באופן שאין בדומה לו בכל עם ולשון, כל צורכי הפסח מוענקים ביד רחבה לכל דורש ולכל מבקש, סכומים עצומים של אלפים ורבבות מחולקים בבתי ישראל בלב ובנפש חפצה בכדי שיוכלו להכניס אל ביתם את החג במנוחת הנפש ובלא טרדת הדחקות.

וכמו שכתב הנביא (ירמיה יד) 'מקוה ישראל', רוצה לומר, כמו שהמקוה מטהר כן הכלל ישראל מטהרים (עיי' יומא פרק ה), וכמו שאמרו במדרש (פרשת ויחי) 'האספו הטהרו המד"א ויאספו ויטהרו הלשכות' (נחמ"י יג, ט), וע"י התקונים האלה ייתי ויפסח לפה - סה, להכרית כל החוחים והקוצים הסובבים את השושנה העליונה. וכמו שאמרו במדרש 'שוחר טוב' (כב), מה תולעת זו אינה מכה את הארזים אלא בפיו, כך ישראל אין להם אלא פיהם ומכין את העכו"ם שנמשלו כארזים, השתא הכא, משעה הזאת שאנחנו נאספים יחד בחבורא חדא נוכל לזכות להיות בשנה הבאה בארץ ישראל, שיקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ לארצינו, ולהיות בני חורין משעבודי היצר.

והגם שבכל ימות השנה כולם ניכר בהם בישראל מדת החסד עד אין שיעור, שהרי הוא אחד מן הסימנים שבני ישראל מצוינים בהם, כדאיתא בגמרא במסכת יבמות (ע"ט), אבל עכשיו מורגש ביותר. ובוודאי שאין לך הכנה גדולה מזו בכדי להיות כל אחד ואחד ראוי לצאת ממצרים, גאולת הכלל וגאולת הפרט, וכדרך שביארנו בארוכה.

ברכנו בשלום בחודש הזה

מעֵתָה נבוא לביאור דברי הפייטן ביוצר לשבת החודש, קודם הוא מפליא לבאר על פי דברי רבותינו והמדרשים, שהחודש הזה הוא החודש המסוגל לגאולה וישועה, וכשם שזכינו לנסים ונפלאות בימי צאתנו מארץ מצרים כן נזכה לנסים ונפלאות בגאולה העתידה. ובסופו חותם הפייטן בכרכה מיוחדת לשלום ושלווה, ואומר בזה הלשון, "כאשר שמענו כן עוד נחזה, ברכנו בשלום בחודש הזה".

ולדברינו אתי שפיר מאד מדוע חתם הפייטן בכרכת השלום בדווקא, שכן בכדי להיות ראוי לצאת ממצרים צריך קודם כל לתקן את המידות של בין אדם חבירו ולהיות בשלום עם הבריות, ואז אז נעשה ראוי לצאת ולהיגאל מארץ

(ז) ראה דברים ערבים בעניין זה בספר 'בן פורת יוסף' (דרשות והוספות שבת הגדול א) להרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זי"ע, שכתב בזה הלשון: והנה כמו שהגלות האחרון הוא לסיבת העדר השלום ושנאת הנם, שעבור זה חרב' הבית וכנ"ל, ולכך קודם הגאולה (מלאכי כ, ג - כד) הנני שולח את אלי' הנביא לעשות שלום בעולם (עדייות ה, ז), כך היה גלות מצרים וגאולת מצרים, וזהו 'אהיה אשר אהיה' (שמות ג, יד), 'פקד פקדתי' (שם ג, טז), וכתבתי מזה במקום אחר.

ובזה יובן מה שכתב הטור (אורח חיים סימן תל), 'שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול... כי נודע מה שכתוב בזוהר (ה"ב פ"ח ב) וז"ל: מאי שבת שמא דקוב"ה וכו', ואז כשיצאו

מצרים, כל אחד לפום דרגא דיליה, עדי יזכנו השי"ת בקרוב בימינו לראות בגאולה
השלימה וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות!

ממצרים נקרא שבת הגדול, שהי' שמו של הקדוש ברוך הוא גדול ושלם על ידי חיבור
ואחדות של ישראל למטה, שזוהו סיבת גאולתן כמו שכתוב (שמות ג, יב) 'בהוציאך את העם
ממצרים תעבדון את האלדים על ההר הזה', ושם כתיב (שמות יט, ב) 'יחן ישראל נגד ההר',
באחדות אחד, וגם כאן סבת גאולתן ממצרים הוא על ידי אחדות ושלום.